

Det maa dog ogsaa staae klart for det høie Thing, at fordi Regjeringen, idet man efter dens Formening kan sige, at det almene Vel fordrer en Frigjørelse af Jorden, efter Grundloven triver sig berettiget til at anvende Expropriation — jeg kan ligesaa godt bruge dette Udtryk, som er det correcte —, og fordi den som Følge deraf gaar ind paa, at det fastsættes i en Lov, at vedkommende Grundeier ved Fæstledighed skal afhænde Fæstestedet ved offentlig Auction, derfor kan Regjeringen umulig gaae ind paa, at et saadant Sted sælges med vedblivende Fæsteforpligtelse. Det er umuligt, det kan Regjeringen ikke. Det er altsaa dette Spørgsmaal, som ligefrem maa løses mellem Regjeringen og Rigsdagen, før der kan være Tale om videre at fremme Sagen, eller om nogen virkelig Samvirken i saa Henseende. Forslagsstilleren staaer paa et andet Standpunkt, og Thinget selv har ved de stedfundne Afstemninger, ved Vedtagelsen af Lovforslaget ved de foregaaende Behandlinger, stillet sig paa det samme. Man har troet ogsaa uden Frigjørelse af Jorden at kunne forsvare det tvungne Salg, denne Expropriation, og jeg kan kun antage — det er min Forudsætning —, at man har søgt sin Berettigelse dertil i en af to Ting: enten i Fæsterens Medveiendomsret eller i Statens Medveiendomsret. Det er imidlertid ganske bestemt og tydeligt udtalt af den ærede Ordfører — og det har ogsaa fundet Anerkjendelse her i Salen —, at Fæsteren eller Fæsterens Efterladte ingen Medveiendomsret have i Gaarden, og altsaa maa Berettigelsen søges i den Medveiendomsret, som man vil søge hos Staten; men jeg benægter, at en saadan Medveiendomsret af Staten mere findes med Hensyn til denne Eiendom end med Hensyn til hvilken som helst anden Eiendom heri Landet. Jeg benægter ingenlunde Regjeringens Ret til at foretage Forandringer i Fæstelovgivningen. Det er en gammel Lovgivning, som har bestaaet i en Række af Aar; den gjaldt tidligere for den overvejende Deel af Landets Jord, og den

gjælder endnu den Dag idag for en stor Deel af denne Jord. Med Hensyn til den Jord, Godseierne saaledes vistnok besidde som Eiendom, men dog med betydelige Indskrænkninger i Brugen og Benyttelsen af den, maa den lovgivende Magt, naar det maatte vise sig, at den nuværende Fæstelovgivning lider af væsentlige Mangler og Brøst, at den ikke er stemmende med Tidens Udvikling, være berettiget til at foretage de absolut nødvendige Forandringer deri; men disse Forandringer kunne dog kun være af den Art, at de ikke gjøre noget Indgreb i selve Eiendomsretten. Det er kun Brugen af Fæstegaardene, som er underkastet Regjeringens Tilsyn, og med Hensyn til hvilken Regjeringen kan virke forandrende og ordnende. Der er under denne Sags Behandling fremkommet Udtalelser, som gif ud paa, at det kunde være Fremtiden forbeholdt at gjøre saa store Forandringer i Fæstelovgivningen, at Godseiernes Eiendomsret og Eiendom derved led en væsentlig Indskrænkning, og at det derfor vilde være klogt af Godseierne nu at gaae ind paa en Ordning, hvorved de sikrede sig imod mulige fremtidige Tab. Jeg troer, at en saadan indre Ordning af Forholdet gennem Forandringer i Fæstelovgivningen vilde være aldeles utilfredelig; thi den vilde staae i bestemt Modstrid med, hvad der er fastslaaet i vor Grundlov. Den Eiendomsret, med hvilken Godseierne i 1849, da Grundloven emanerede, befæde deres Fæstejord, er hellig og ukrænkelig; og efter Grundlovens Bestemmelse kan man ikke træffe Forandringer, hvorved man stræber efter at bortskaffotere den virkelige Substant. Noget Saadant er vel kun udtalt fra en enkelt Side, men jeg har dog troet det rigtig at imødegaae slige Udtalelser. Jeg troer ikke, at man ved dem fremmer og gavner den Sag, man vil virke for; de faae saa let Udseende af at være en Trusel, og Sligt er altid utilraadeligt, hvor man søger ved gjensidig Smødefommen at faae en Sag bragt i Orden. Den Ret, som er den naturligste og rigtigste at gaae ved Ordningen af denne Sag,